

Sygn. akt II K 144/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR del. do SO Patrycja Wojewódka

Protokolant: Magdalena Wanat

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 21.03.2016 r., 01.04.2016 r., 23.05.2016 r., 13.07.2016 r., 14.07.2016 r., 09.09.2016 r., 12.10.2016 r., 23.11.2016 r., 18.01.2017 r., 13.02.2017 r., 12.06.2017 r., 14.09.2017 r., 12.10.2017 r.

sprawy

W. C., syna J. i B. z domu M.

urodzonego (...) w E.

oskarżonego o to, że:

w okresie od 23.12.2010 r. do 14 maja 2012 r. w E. pełniąc na podstawie ustawy i umowy funkcje prezesa zarządu spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w E. i z tego tytułu będącego obowiązany do zajmowania się sprawami majątkowymi i działalnością gospodarczą tej osoby prawnej, przez umyślne nadużycie udzielonych mu uprawnień i niedopełnienie ciężących na nim obowiązków, wyrządził spółce (...) Sp. z o.o. szkodę majątkową w wielkich rozmiarach przekraczającą 1.000.000 zł

tj. o przestępstwo z art. 296 § 1 i 3 kk

I. Na podstawie art. 414 § 1 kpk w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 kpk umarza postępowanie;

II. na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1983 r. Prawo o adwokaturze zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. M. kwotę 2.509,20 zł /dwa tysiące pięćset dziewięć złotych dwadzieścia groszy/ brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu W. C. z urzędu;

III. na podstawie art. 626 § 1 kpk w zw. z art. 640 § 1 i 2 kpk i art. 632 pkt 1 kpk kosztami postępowania obciąża oskarżyciela subsydiarnego R. F..

Sygn. akt II K 144/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 października 2015 r. Prokurator Rejonowy w Elblągu powtórnie umorzył śledztwo w sprawie zaistniałego w okresie od 23 grudnia 2010 r. do 14 maja 2012 r. w E. przez W. C. pełniącego na podstawie ustawy i umowy funkcję Prezesa zarządu spółki (...) sp. z o.o. z tego tytułu będącego obowiązany do zajmowania się sprawami majątkowymi i działalnością tej osoby prawnej, umyślnego nadużycia udzielonych mu uprawnień i niedopełnienia ciężących na nim obowiązków, czym wyrządził (...) sp. z o.o. szkodę majątkową w wielkich rozmiarach przekraczającą 1.000.0000 zł, tj. o występki kwalifikowany z art. 296 § 1 i 3 kk – wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 kpk.

W dniu 02 grudnia 2015 roku do Sądu Okręgowego w Elblągu wpłynął subsydiarny akt oskarżenia przeciwko W. C. - złożony przez R. F. jako oskarżyciela posiłkowego, reprezentowanego przez pełnomocnika radcę prawnego J. J. (2).

Niniejszym subsydiarnym aktem oskarżenia W. C. oskarżony został o to, że w okresie od 23.12.2010r. do 14.05.2012r. w E., pełniąc na podstawie ustawy i umowy funkcję prezesa zarządu spółki J. C. sp z o.o. z siedzibą w E. i z tego tytułu będącego obowiązany do zajmowania się sprawami majątkowymi i działalnością gospodarczą tej osoby prawnej, przez umyślne nadużycie udzielonych mu uprawnień i niedopełnienie ciężących na nim obowiązków, wyrządził spółce (...) sp. z o.o. szkodę majątkową w wielkich rozmiarach przekraczającą 1.000.000 złotych – to jest o przestępstwo z art. 296 § 1 i 3 kk.

R. F. w dacie wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia był byłym już współnikiem (...) Sp. z o.o., która to spółka w okresie od października 2012 roku do września 2014 roku znajdowała się w upadłości likwidacyjnej. Po zakończeniu postępowania upadłościowego, w dniu 19 stycznia 2015 roku wykreślona została z rejestru przedsiębiorców. Postanowienie w tym przedmiocie uprawomocniło się z dniem 03 lutego 2015 roku. Z chwilą wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego (...) Sp. z o.o. utraciła zdolność prawną, a tym samym przestała być podmiotem praw i obowiązków

W odniesieniu natomiast do subsydiarnego aktu oskarżenia zauważyć należy, iż zgodnie z art. 55 § 1 k.p.k. wyłącznie osoba pokrzywdzonego może w warunkach wskazanych w tym przepisie wnieść do sądu taki akt oskarżenia. Uprawnienie to pokrzywdzony może jednak realizować w granicach, w jakich w postępowaniu karnym chronione są jego indywidualne interesy. Granice te wyznacza w szczególności art. 49 k.p.k. Oznacza to, że dana osoba może wystąpić z subsydiarnym aktem oskarżenia wyłącznie w zakresie czynów bezpośrednio naruszających lub zagrażających dobrom prawnym, które jej przysługują. (...). /por. wyrok SN z dnia 07.04.2016r., IV KK363/15, LEX nr 2038978/. W sytuacji więc gdy konkretny czyn, jaki zarzucony został w skierowanym do Sądu akcie oskarżenia, nie dotyczy bezpośrednio dóbr prawnych danej osoby, nie może być on przedmiotem subsydiarnego aktu oskarżenia. W rezultacie powyższego – jeżeli oskarżyciel posiłkowy nie był uprawniony do skierowania subsydiarnego aktu oskarżenia, o jakim mowa w art. 55 § 1 k.p.k., gdyż zarzucił nim przestępstwo, w którym nie był pokrzywdzonym w rozumieniu przepisu art. 49 § 1 k.p.k., to taki akt oskarżenia nie stanowi skargi uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i zachodzi ujemna przesłanka procesowa /zob. wyrok Sądu Apelacyjnego ze Wrocławiu z dnia 27 września 2012 roku, II AKa 203/12, LEX nr 1220367/.

Podzielając we wskazanym zakresie pogląd Sądu Apelacyjnego – zauważyć należy, iż w skierowanym do Sądu akcie oskarżenia – oskarżyciel posiłkowy R. F. podniósł zarzut popełnienia przestępstwa z art. 296 § 1 i 3 kk, a formułując go wyraźnie wskazał, iż chodzi o działanie na szkodę spółki (...) sp. z o.o. Podkreślić należy, iż nie ulega wątpliwości, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jako spółka kapitałowa, może występować w postępowaniu karnym w charakterze pokrzywdzonego. Spółka ta ma bowiem odrębną osobowość prawną i odrębny od współników majątek. Tym samym działanie na szkodę spółki jedynie pośrednio oddziałuje na interesy jej współników. Tymczasem art. 49 § 1 k.p.k. wprost stanowi, że pokrzywdzonym jest tylko ten podmiot, którego dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

Zdefiniowana zatem w treści art. 49 § 1 k.p.k. „bezpośredniość” nie jest zachowana w odniesieniu do współników w przypadku naruszenia lub zagrożenia dobra tej spółki. Zdaniem Sądu bezpośredniość ta nie będzie rozciągała się na współników spółki także wówczas, gdy w następstwie wydania prawomocnego postanowienia o wykreśleniu spółki z rejestru przedsiębiorców – nastąpi utrata przez nią bytu prawnego. Pamiętać bowiem należy, iż krąg pokrzywdzonych w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k. ograniczony jest zespołem znamion czynu będącego przedmiotem postępowania. Natomiast pojęcie pokrzywdzonego od cywilnoprawnego pojęcia poszkodowanego jest zdecydowanie węższe.

Kodeks postępowania karnego przyjmuje, że pokrzywdzonym w procesie karnym może być jedynie ten, kogo przestępstwo dotyka bezpośrednio, naruszając lub zagrażając w ten sposób jego dobru prawnemu, chronionemu przez naruszony przez sprawcę przepis. Między czynem i naruszeniem (zagrożeniem) dobra prawnego nie może być więc żadnych ogniw pośrednich; jedynym wyjątkiem od tego jest uznanie za pokrzywdzonego zakładu ubezpieczeń – na podstawie § 3 art. 49 k.p.k., który nie jest zresztą pokrzywdzonym, a tylko uważany jest za pokrzywdzonego w

zakresie wskazanym w § 3. Wymóg bezpośredniości naruszenia odróżnia karno - procesowe pojęcie pokrzywdzonego od cywilnoprawnego pojęcia poszkodowanego, gdzie warunek ten nie istnieje. Może być zatem poszkodowanym wspólnik spółki, która w wyniku przestępstwa doznała szkody majątkowej, nie jest on jednak pokrzywdzonym, gdyż przestępstwo nie dotknęło go bezpośrednio. Odwołać się w tym miejscu należy do stanowiska prezentowanego przez Sąd Najwyższy – wyrażonego w postanowieniu z dnia 20 października 2011 r., sygn. IV KK 129/11 – zgodnie z którym wyrządzenie szkody spółce w sposób niejako naturalny godzi także w swym następstwie w interesy wskazanych wyżej podmiotów, ale jest to godzenie jedynie pośrednie, a nie wprost, gdyż wynika nie z samego przestępstwa, lecz z faktu wyrządzenia nim spółce szkody i jest jedynie następstwem tej szkody. Nie zachodzi zatem w takiej sytuacji bezpośredniość naruszenia dobra prawnego samego wspólnika takiej spółki.

O tym więc, czy dany podmiot korzysta ze statusu pokrzywdzonego decyduje z jednej strony prawidłowe ustalenie ogólnego lub rodzajowego przedmiotu ochrony, z jednoczesnym uwzględnieniem indywidualnego przedmiotu ochrony analizowanej normy karnej (niezależnie, czy chodzi o przedmiot główny czy uboczny), z drugiej zaś - kryterium bezpośredniości naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego danej osoby (podmiotu). To ostatnie zaś oznacza, że „w relacji między czynem o konkretnych znamionach przestępstwa a naruszeniem lub zagrożeniem dobra tej osoby – jak zostało to już wskazane powyżej - nie ma ogniw pośrednich, z czego wynika, że do kręgu pokrzywdzonych można zaliczyć tylko ten podmiot, którego dobro prawne zostało działaniem przestępnym naruszone wprost, a nie za pośrednictwem godzenia w inne dobro” /zob. postanowienie SN z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt IV KK 316/09, Biul. PK 2010/3/15-16, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r. I KZP 26/99/. Krąg pokrzywdzonych w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k. ograniczony jest zespołem znamion czynu będącego przedmiotem postępowania oraz czynów współukaranych (zob. OSNKW 1999/11-12/69). Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że przepis art. 49 § 1 k.p.k. powinien być interpretowany wąsko, a zatem pojęcie pokrzywdzonego relatywizuje się jedynie do zespołu znamion przestępstwa będącego przedmiotem postępowania. Zajęcie odmiennego stanowiska prowadziło do nadmiernego „rozmycia” pojęcia zdefiniowanego w tym przepisie. W szczególności niemal nieograniczony krąg podmiotów mógłby powoływać się na to, iż ich dobra prawnie chronione zostały nawet tylko zagrożone przez czyn będący przestępstwem. Przyjęcie wąskiej, materialnej definicji pokrzywdzonego pozwala natomiast na racjonalne ograniczenie tego kręgu do osób, których dobra prawnie zostały zagrożone w wyniku przestępstw, które skonstruowane zostały jako przestępstwa z narażenia oraz do przestępstw popełnionych w innych formach stadialnych i zjawiskowych niż dokonanie. Dzięki takiemu ograniczeniu usunięta zostaje sfera uznaniowości organów procesowych, które mogłyby niemalże dowolnie kształtować krąg podmiotów, którym - zdaniem tych organów - przysługują uprawnienia pokrzywdzonych w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy dotyczącej czynu z art. 296 § 1 kk - należy podnieść, iż zasadniczym przedmiotem ochrony art. 296 § 1 k.k. są interesy majątkowe zarządzanego podmiotu. Indywidualnym przedmiotem ochrony są interesy gospodarcze spółki zarządzanej przez ewentualnego sprawcę określonego w nim przestępstwa. Z uwagi na majątkowy charakter szkody (pokrzywdzenia spółki), interesy te należy zawęzić do gospodarczych interesów o charakterze majątkowym. Wynika z tego, że indywidualnym dobrem chronionym przepisami art. 296 § 1 k.k. są interesy majątkowe podmiotu gospodarczego (osoby prawnej), który powierzył prowadzenie swoich spraw gospodarczych innej osobie (w tym przypadku przestępstwo niegospodarności odnosi się do działań członka zarządu spółki kapitałowej). Z kolei pod pojęciem „szkoda” umieścić należy zarówno straty (*damnum emergens*), jak i utracony zysk (*lucrum cessans*). Szkoda ta dotyczyć ma jednak tylko strat lub braku przysporzeń po stronie jednostki organizacyjnej, którą zarządzał sprawca. Nie dotyczy to szkód powstałych po stronie osoby trzeciej (tzn. szkoda nie odnosi się do ubytków po stronie udziałowców przedsiębiorstwa – spółki prawa handlowego – w tym przypadku do R. F.). Nie jest on bowiem bezpośrednio pokrzywdzony działaniami sprawcy, lecz sama spółka). Na poparcie tego stanowiska przywołać należy przykład z orzecznictwa, a wskazujący, iż: „Mienie wniesione przez wspólników do spółki jawnej stanowi majątek odrębny tej spółki i z tym momentem przestaje być własnością poszczególnych jej wspólników (art. 28 k.s.h.) . I. O. jako osoba fizyczna nie należy więc do kręgu osób bezpośrednio pokrzywdzonych zarzucanym oskarżonemu przestępstwem. Oczywiście szkoda została w jej mieniu wyrządzona, ale wyłącznie pośrednio, co nie stanowi o możliwości nadania jej, jako osobie fizycznej, statusu pokrzywdzonego, albowiem pokrzywdzonym jest wyłącznie spółka jawna. Za wykluczone uznać bowiem należy

rozszerzenie kryterium bezpośredniości naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego danej osoby, o którym mowa w art. 49 § 1 k.p.k.” /zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2013 r. II AKz 621/13, Legalis, Biul.SAKa 2013/4/14, KZS 2014/2/86, Prok. I Pr.-wkł. 2014/6/33/. Podkreślić należy, iż skoro istotą funkcjonowania spółek kapitałowych jest uwolnienie udziałowców od odpowiedzialności za zobowiązania spółek, to tę samą regułę należy stosować do możliwości dopuszczania wspólników czy akcjonariuszy do praw zastrzeżonych dla samej spółki kapitałowej. Tak jak wspólnik albo akcjonariusz nie dzieli ze spółką kapitałową odpowiedzialności na gruncie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych oraz nie ponosi odpowiedzialności za przestępstwo popełnione w łonie działalności spółki kapitałowej, gdyż obciąża ona w określonych wypadkach przede wszystkim profesjonalnego funkcjonariusza spółki, tak samo trudno byłoby uznać, że przy przestępstwach stypizowanych w art. 296 k.k. czy 585 k.s.h. rolę pokrzywdzonego ze spółką mógłby dzielić jej udziałowiec. (por. Szymon Pawelec – Spółka kapitałowa jako pokrzywdzony w procesie karnym, Warszawa 2011).

W konsekwencji powyższych rozważań nie można było uznać, iż oskarżyciel posiłkowy R. F. – jako (...) sp. z o.o. – jest pokrzywdzonym przestępstwem zarzuconym W. C. we wniesionym do Sądu subsydiarnym akcie oskarżenia. Nie spełnia on bowiem wymogu pokrzywdzenia zawartego w przepisie art. 49 § 1 k.p.k. Mając więc na uwadze przywołane rozważania - w konsekwencji stwierdzić należało, iż R. F. nie był w ogóle uprawniony do skierowania do sądu aktu oskarżenia, o jakim mowa w art. 55 § 1 k.p.k., a zatem uznać trzeba, iż ten akt oskarżenia nie stanowi skargi uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.. Warunkiem bowiem występowania w procesie w charakterze oskarżyciela subsydiarnego jest jednoczesne uznanie go za pokrzywdzonego /zob. wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22 października 2015 roku, II AKa 310/15, KZS 2016/3/71, LEX nr 1997940, Prok. I Pr. – wkł. 2016/7-8/30/.

Zdaniem Sądu nie można również wywodzić uprawnienia R. F. do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia z faktu, iż po rezygnacji oskarżonego W. C. został członkiem zarządu (...) Sp. z o.o. Art. 51 k.p.k. wskazuje, iż za pokrzywdzonego, który nie jest osobą fizyczną, czynności procesowych dokonuje organ uprawniony do działania w jego imieniu. Tymczasem w dacie wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (...) Sp. z o.o. już nie istniała, gdyż z dniem 19 stycznia 2015 roku została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego. Przepisy kodeksu postępowania karnego w zakresie osób prawnych nie przewidują rozwiązań przyjętych dla reprezentacji osób fizycznych, a przewidzianych w art. 52 k.p.k. Zwrócić należy przy tym uwagę, iż spółkę (...) już w postępowaniu przygotowawczym, z racji materialnego charakteru szkody i dochodzonych roszczeń istotnych z punktu widzenia masy upadłości, po ogłoszeniu przez Sąd Rejonowy w Elblągu w dniu 11 października 2012 r. w sprawie VGU (...) jej upadłości likwidacyjnej, winien reprezentować tylko i wyłącznie syndyk masy upadłości – zgodnie z art. 144 § 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe

Art. 17 § 1 k.p.k. statuuje katalog warunków dopuszczalności prowadzenia procesu. Istota tychże przesłanek procesowych polega na tym, iż wystąpienie którejkolwiek z nich powoduje prawną niedopuszczalność postępowania. Przeszkodą procesową jest m. in. brak skargi uprawnionego oskarżyciela wskazany w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. Konsekwencją stwierdzenia tejże negatywnej przesłanki procesowej jest umorzenie postępowania. Z uwagi natomiast na to, iż do powyższych ustaleń doszło po rozpoczęciu przewodu sądowego – zgodnie z treścią art. 414 § 1 k.p.k. Sąd wyrokiem umorzył przedmiotowe postępowanie.

W punkcie II orzeczenia Sąd na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1983 roku Prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata M. M. kwotę 2.509,20 zł /dwa tysiące pięćset dziewięć złotych dwadzieścia groszy/ brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu W. C. z urzędu.

W punkcie III wyroku na podstawie art. 626 § 1 k.p.k. w zw. z art. 640 § 1 i 2 k.p.k. i art. 632 pkt 1 k.p.k. kosztami postępowania (w zakresie uiszczonych kwoty zryczałtowanych wydatków postępowania) obciążył oskarżyciela subsydiarnego R. F..

--	--